

Forrás: <https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2024/01/forraskozlesek-tortenelemtanitasunk-kozelmultjabol-vi-14-04-05/>

Forrásközlések történelemtanításunk közelmúltjából VI.

Kaposi József – Katona András: A történelemérettségi 2024-től érvényes lexikai anyaga – a korábbiakkal összehasonlítva

Előző lapszámunkban a rendszerváltozás utáni történelemérettségi tartalmát szabályozó első, éppen 30 éves dokumentumot tettük közzé.¹ Jelen közlésünkben a legfrissebb, a 2024. évtől érvényes történelemérettségi lexikai elvárásait adjuk közre a 2020-as NAT,² a 2020-as kerettanterv³ és az arra épülő 2021-es érettségi rendelet⁴ egybeszerkesztésével, áttekinthető, táblázatos formátumban. A forrásközlést a 2024. évi májusi érettségire való felkészítés segítése mellett az is indokolja, hogy a 2005-ös érettségi bevezetése óta először a 2024 tavaszától érvényes jogszabály épített be az emelt szintű elvárásokba a kerettanterveket meghaladó lexikai elemeket. Ráadásul nem is keveset, hiszen közel 40%-kal (pontosabban 37,2%-kal) nőtt a középszinthez képest az ezen a vizsgaszinten elvárt elemek mennyisége. Jelen írásunknak nem célja az életbe lépő változtatások szakmai véleményezése, értékelése, ezt többek közt a Magyar Történelmi Társulat Tanári Tagozata már 2021-ben megtette.⁵ Forrásközlésünk így alapvetően a lexikával összefüggő kérdésekre koncentrálna.

A háttér

Bizonyára kevesek előtt ismert, hogy a 2005-ös vizsgafejlesztés első fázisában (1997–98) már megjelent az az elképzelés, hogy az érettségi követelmények tartalmazzák a vizsgán elvárt lexikai adatokat is, összefüggésben azzal, hogy az akkor érvényes 1995-ös NAT csak az iskoláztatás 1-10. évfolyamára terjedt ki. Ez a megoldás jól tükröződik az Országos Közoktatási Intézetben (OKI) 1998-ban kéziratban elkészült és vitára szánt *Részletes vizsgakövetelmények Történelem tantárgy* című dokumentum is, melyet a következő lapszámunkban közlünk. Az Oktatási Minisztérium (OM) 2000-ben kiadott kerettantervei már az iskoláztatás 1-12. évfolyamára készültek, így magukba foglalták a teljes középiskolai szakasz tartalmi elvárásait, köztük a feldolgozandó lexikai anyagot is.⁶ Ennek nyomán a 2002-ben kiadott érettségi követelményekből⁷ kimaradtak a lexikai adatok, és a rendelet szövege azt rögzítette, hogy a vizsgán mindkét szinten a kerettantervi adatok ismerete várható el. A két vizsgaszint egységes lexikai elvárását döntően a tudás értelmezésében bekövetkezett jelentős szemléletváltozás indokolta, miszerint a megtanultak reprodukálása helyett, a tanultak új helyzetekben történő (produktív) alkalmazása, vagyis *az alkalmazott tudás mérése* legyen a tanulói értékelés meghatározó szempontja. E szemléletváltás nyomán kerültek a 2005-ös vizsgakövetelményekben első helyre a képességjellegű követelmények (kompetenciák) és csak második helyre a tartalmi elvárások. Azáltal, hogy a kerettanterv lett a vizsgalexika alapja, a középiskola első évfolyamától ismertté és feldolgozhatóvá váltak az érettségi tartalmi elvárásai, továbbá a tanulók által – a 11 vagy 12 évfolyam során – választott vizsgaszintek elvárásai szervesen illeszthetővé váltak a szaktanári tananyagfeldolgozás üteméhez,

Forrásközlések történelemtanításunk közelmúltjából VI.
**Kaposi József – Katona András: A történelemérettségi 2024-től érvényes lexikai anyaga –
a korábbiakkal összehasonlítva**

mélységéhez. A kerettantervek ráadásul a lexikális ismeretek lényegesen szűkebb körét jelölték ki, szemben az 1990-es évek gyakorlatával, amely a tankönyvekben elforduló adatok sokaságát (több ezret!) várta el a felsőoktatási felvételin. A gyakorlatban ez azzal a következménnyel járt, hogy a vizsgafeladatok sikeres megoldásához néhány száz lexikai adat ismerete lett az elvárás. Az érettségi bevezetését megelőzően a 2000-es kerettantervek elvárásai, így a lexikai adatok száma is – összefüggésben a 2003-as közoktatási törvényben rögzített kötelező és általános óraszámváltozással – 10%-kal csökkentek.⁸ Ezzel az 2005-ben életbe lépő történelemérettségi lexikai elvárásai a 2003-as OM kerettantervekre épültek,⁹ és ez az állapot később sem változott – függetlenül attól, hogy 2003 után számos, főleg tankönyvkiadók által készített új kerettantervet akkreditáltak.

Új szakaszt jelentett a szabályozási folyamatban a 2012-es NAT és kerettantervek kiadása,¹⁰ amelyben az egyes évfolyamokon módosultak a korszakhatárok. Például 1490/1492 lett a 9. évfolyam záródátuma, 1945-tel indult a 12. évfolyam anyaga, és a tanterv a korábbi 1990 helyett 2004-ig tolta ki a történelmi feldolgozás időbeni határát. Emellett a társadalmi és állampolgári ismeretekbe beépültek a pénzügyi-gazdasági tudnivalók alapjai és a munka világára vonatkozó elvárások is. Vagyis csökkent az ókorra és a középkorra fordítható időkeret, nőtt viszont a 20. század második felének feldolgozására szánt órakeret aránya, és ezáltal bővült az elvárható lexikai adatok száma is.¹¹

2015-ben a kerettantervi előírásokhoz igazították az érettségi követelményeket, így némileg változtak a témakörök, az ún. altémák címei. A 2017-ben életbelépő változások átstrukturálták és rövidítették a kompetencialeírásokat, módosították a feladatok kijelölésének tartalmi arányait, de tartalmi tekintetben sem a bővülő lexika, sem az állampolgári ismeretek növekvő súlya nem eredményezett nagy horderejű változást. A vizsgázók oldaláról módosulást jelentett, hogy 90-ről 100-ra nőtt az írásbeli vizsgarész összpontszáma és új feladattípusok jelentek meg (komplex forráselemző feladat és esszé). Továbbá szűkült az esszéfeladatok választhatóságának köre (középszinten 8 helyett 4, emelt szinten 10 helyett 6 feladatra), és mindkét szinten eggyel csökkent a kidolgozandó esszéfeladatok száma is. A továbbiakban csak az államilag fejlesztett (kronológiai táblázatok nélküli) atlasz vált használhatóvá, mind az írásbeli, mind a szóbeli vizsgán.

A 2021- es módosítások

A történelemérettségi 2021-es módosítása a kompetenciaalapú követelményeket csak abban a tekintetben módosította, hogy – igazodva a 2020-as NAT-ban alkalmazott fogalomhasználathoz – a korábbi *Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás* szempontot átnevezte *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretekre*, explicit módon is utalva arra, hogy hangsúlyosabbá válnak az ismeretek egyik összetevőjét jelentő lexikai adatok.

1. táblázat: A kompetencia-követelmények változásai

2005	2017	2024
Források használata	Ismeretszerzés, források használata	Ismeretszerzés, források használata

Forrásközlések történelemtanításunk közelmúltjából VI.
**Kaposi József – Katona András: A történelemérettségi 2024-től érvényes lexikai anyaga –
a korábbiakkal összehasonlítva**

Tájékozódás térben és időben	Tájékozódás térben és időben	Tájékozódás térben és időben
Szaknyelv alkalmazása	Kommunikáció és a szaknyelv alkalmazása	Kommunikáció és a szaknyelv alkalmazása
Eseményeket alakító tényezők feltárása	Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek
A történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása		

A vizsgakövetelmények a témakörök tekintetében radikális változást hoztak, hiszen sokkal általánosabb címmel jelentek meg, ahogy azt a következő táblázat is mutatja.

2. táblázat: Az érettségi vizsga témakörei történelemből

2005	2012	2021
1. Az ókor kultúrája	1. Az őskor és az ókori Kelet 2. Az antikvitás	1. Az ókor
2. A középkor	3. A középkori Európa	2. A középkor
3. A középkori magyar állam megteremtése és virágkora	4. A magyarság történetének kezdetei és beilleszkedése Európába	
4. Szellemi, társadalmi változások az újkorban	5. A világ és Európa a kora újkorban	3. A kora újkor
5. Magyarország a Habsburg Birodalomban	6. Magyarország a XVI–XVIII. században	
6. A polgári átalakulás, a nemzetállamok és az imperializmus kora	7. Forradalmak és a polgárosodás kora Európában és Magyarországon	4. Az újkor
7. Polgárosodás kezdetei és kibontakozása Magyarországon	8. A nemzetállamok kora	
8. Az első világháborútól a kétpólusú világ felbomlásáig	9. Hazánk és a nagyvilág a XX. század első felében	5. A világháborúk kora
9. Magyarország története az első világháborútól a második világháború összeomlásáig		
10. Magyarország 1945-től a rendszerváltozásig	10. Hazánk és a nagyvilág a XX. század második felében	6. A hidegháború kora
11. Jelenkor	11. A globalizálódó világ és Magyarország	7. A jelenkor
12. Mai magyar társadalom és életmód		

Forrásközlések történelemtanításunk közelmúltjából VI.
**Kaposi József – Katona András: A történelemérettségi 2024-től érvényes lexikai anyaga –
a korábbiakkal összehasonlítva**

További radikális változásként a 2020-as kerettantervben meghatározott tartalmakon felül jelentős mennyiségű ismeretanyagot írtak elő az emelt szintű érettségizők számára, tételesen felsorolva az ehhez szükséges plusz témaköröket és lexikai elemeket. 2020-ban a kerettantervben 848, de 2021-ben az érettségi követelmények emelt szinten további 375, így összesen 1223 adat ismeretét várja el. A képet tovább árnyalja, hogy a 1223-as számban nincsenek benne a 2012-es kerettantervben szereplő társadalmi, gazdasági és állampolgári ismeretek. A korábbi szabályozás szerint mindkét vizsgaszinten az *alap- és a középfokú kerettantervek követelményeiben megfogalmazott konkrét lexikális adatokat lehet számonkérni*, ez a kitétel azonban a 2024-ben életbe lépő szabályozás alapján csak a középszintű vizsgák esetében maradt meg.

A történelemérettségi lexikai adatainak összehasonlítása (2003, 2012, 2020–2021)

A 2024 tavaszán bevezetésre kerülő vizsgakövetelmények lexikai adatainak közzétevése arra is lehetőséget adott, hogy statisztikailag áttekinthessük az elmúlt két évtizedben érvényes vizsgaelvárásokban megjelenő *fogalmakat, személyneveket, kronológiai és topográfiai adatokat*. Vizsgálatunkat több szempontból is elvégeztük. Elsőként azt mutatjuk be a következő táblázatban, hogy miként alakultak a különböző időpontokban kiadott szabályozókban a konkrét elemszámok.

3. táblázat: Az érettségi vizsgán elvárható lexikai elemek száma

Összesített adatok	2003-as kerettanterv alapján közép- és emelt szinten	2012-es kerettanterv alapján közép- és emelt szinten	2020-as kerettanterv alapján	2021-es érettségi követelmények szerint
			középszinten	emelt szinten
Fogalmak	277	471	408	574
Személyek	216	210	176	250
Kronológia	166	144	129	210
Topográfia	155	149	135	189
ÖSSZESEN	814	974	848	1223

A vizsgán elvárt adatokat abból a szempontból is megvizsgáltuk, hogy melyek az állandók, vagyis mely adatok jelentek meg mindhárom vizsgaelvárásban (ezeket az elemeket **vastaggal** kiemeltük a Mellékletben). A következő két. táblázat tartalmazza a 2020–2021-es szabályozókban megjelenő koronkénti és szintenkénti bontásban a lexikai elemeket („L” oszlopok). Másodsorban, a szürkével jelölt oszlopokban az utóbbi két évtized közös, azaz a 2003-as, a 2012-es és a 2020-21-es szabályozókban egyaránt szereplő érettségi lexikai elemek számát és arányát („K” oszlopok). Egy további oszlop pedig a közös elemek számának százalékos arányát mutatja a 2020–21-es elemek számához képest („%” oszlopok), ahol zölddel emeltük ki a kedvezően magas – 50% feletti –, pirossal pedig a kedvezőtlenül alacsony – 30% alatti – arányszámokat

Forrásközlések történelemtanításunk közelmúltjából VI.
Kaposi József – Katona András: A történelemérettségi 2024-től érvényes lexikai anyaga – a korábbiakkal összehasonlítva

4. táblázat: A 2020–21-es lexikai elemek száma; az elmúlt két évtized közös lexikai elemeinek száma és a kettő aránya koronkénti bontásban

	Ókor			Középkor			Kora újkor			Újkor			Világháborúk kora			Hidegháború kora			Jelenkor			
	L	K	%	L	K	%	L	K	%	L	K	%	L	K	%	L	K	%	L	K	%	
<i>Fogalmak</i>																						
középszint	53	16	30,2%	86	39	45,3%	55	20	36,4%	57	20	35,1%	73	28	38,4%	44	9	20,5%	40	16	40,0%	
emelt szint	77	22	28,6%	107	44	41,1%	69	22	31,9%	85	20	23,5%	107	28	26,2%	66	10	15,2%	62	16	25,8%	
<i>Személyek</i>																						
középszint	19	13	68,4%	27	15	55,6%	35	28	80,0%	29	18	62,1%	33	19	57,6%	19	9	47,4%	14	6	42,9%	
emelt szint	33	16	48,4%	37	16	43,2%	44	29	65,9%	43	19	44,2%	48	23	47,9%	29	12	41,4%	16	6	37,5%	
<i>Kronológia</i>																						
középszint	14	6	42,9%	14	11	78,6%	21	16	76,2%	19	14	73,7%	32	23	77,9%	16	8	50,0%	13	10	76,9%	
emelt szint	17	6	35,3%	25	16	64,0%	35	17	48,6%	25	17	68,0%	58	26	44,8%	35	9	25,7%	15	10	66,7%	
<i>Topográfia</i>																						
középszint	20	13	65,0%	27	17	63,0%	25	12	48,0%	14	7	50,0%	25	12	48,0%	16	4	25,0%	8	0	0%	
emelt szint	25	13	52,0%	47	18	38,3%	31	13	41,9%	19	10	52,6%	35	12	34,3%	20	4	20,0%	12	0	0%	
Összesen																						
középszint	106	48	45,3%	154	82	53,5%	136	76	55,9%	119	59	49,6%	163	82	50,3%	95	30	31,6%	75	32	42,7%	
emelt szint	152	57	37,5%	216	94	43,5%	179	81	45,3%	172	63	36,6%	248	89	35,9%	150	35	23,3%	105	32	30,5%	

Jelmagyarázat: L= 2020–21-es lexikai elemek száma; K= közös elemek száma; %=közös elemek aránya 2020–21-es elemekhez képest; zöld szín = 50% feletti arány, piros szín = 30% alatti arány

Forrásközlések történelemtanításunk közelmúltjából VI.
Kaposi József – Katona András: A történelemérettségi 2024-től érvényes lexikai anyaga – a korábbiakkal összehasonlítva

5. táblázat: A 2021-21-es lexikai elemek száma, az elmúlt két évtized közös lexikai elemeinek száma és a kettő aránya, az 1914 előtti és utáni történelemre vonatkozóan és összesen

	Ókor, középkor, kora újkor, újkor 1914-ig			Világháborúk, hidegháború, jelenkor 1914-től			ÖSSZESEN		
	L	K	%	L	K	%	L	K	%
Fogalmak: középszint	L: 251	K: 95	37,8%	L: 157	K: 53	33,8%	L: 409	K: 148	36,2%
emelt szint	L: 338	K: 108	32,0%	L: 235	K: 54	23,0%	L: 573	K: 162	28,3%
Személyek: középszint	L: 110	K: 74	67,3%	L: 66	K: 34	51,5%	L: 176	K: 108	61,4%
emelt szint	L: 157	K: 80	51,0%	L: 93	K: 41	44,1%	L: 250	K: 121	48,4%
Kronológia: középszint	L: 68	K: 47	68,1%	L: 61	K: 41	67,2%	L: 129	K: 88	68,2%
emelt szint	L: 102	K: 56	54,9%	L: 108	K: 45	41,7%	L: 210	K: 101	48,1%
Topográfia: középszint	L: 86	K: 49	57,0%	L: 49	K: 16	32,7%	L: 135	K: 65	48,1%
emelt szint	L: 122	K: 54	44,3%	L: 67	K: 16	23,9%	L: 189	K: 70	37,0%
Összesen: középszint	L: 515	K: 265	51,5%	L: 333	K: 144	43,2%	L: 849	K: 409	48,2%
emelt szint	L: 719	K: 295	41,0%	L: 503	K: 156	31,0%	L: 1223	K: 454	37,2%

Jelmagyarázat: L= 2020–21-es lexikai elemek száma; K= közös elemek száma; %=közös elemek aránya 2020–21-es elemekhez képest; zöld szín = 50% feletti arány, piros szín = 30% alatti arány

Forrásközlések történelemtanításunk közelmúltjából VI.
**Kaposi József – Katona András: A történelemérettségi 2024-től érvényes lexikai anyaga –
a korábbiakkal összehasonlítva**

A táblázatok adataiból a következőket lehet megállapítani:

1. Középszinten a lexikai adatok csaknem fele (48,2%) közös, visszatérő elem a három tantervben, emelt szinten viszont alig több mint egyharmada (37,2%).
2. Lényegesen jobb arányok vannak e tekintetben a kronológiai adatok (68,2%) és a személynevek (61,4%) között, bár csak középszinten.
3. Leginkább a fogalmak terén nagy a „szórás”, azaz itt a legkevesebb közös adat, emelt szinten egyharmadnál is kevesebb (28,3%).
4. A kora újkor (55,9%), a középkor (53,5%) és a világháborúk kora (50,3%) adatai a legállandóbbak, de csak középszinten.
5. Az 1945 utáni korok lexikai adatai a legkevésbé állandóak (23,3% és 42,7% között mozognak).
6. Az emelt szintű érettségi követelmények lexikai adatai a legkevésbé állandóak, nyilvánvalóan az új érettségi követelményekben beszúrt 373 új adat miatt.

Az adatok ilyen szempontú feldolgozása számunkra is meglepő eredménnyel zárult, mert a **37,2%-os állandóság** azt jelenti, hogy az elmúlt 20 esztendőben a történelemérettségin elvárt adatok közel kétharmad része nem konstans elemként jelent meg. Az állandósági mutató ilyen alacsony értéke azért is vet fel kérdéseket, mert ez a nagyarányú változás nem az 1990-es rendszerváltozást követően ment végbe, amikor az osztályharcos szemlélet elvetése, a demokratikus normák beépítése, az európai nézőpont megjelenése értelemszerűen számos elhagyandó és számos új történelmi-társadalmi fogalom és adat beépítését indukálta, hanem 2012-től következett be. Az adatok által jelzett nagyarányú változás nemcsak azért problematikus, mert kedvezőtlenül érinti a stabilitást igénylő napi tanítási gyakorlatot, hanem azért is, mert a nemzedékek közötti közös nyelv, az ún. kulturális kódrendszer működését is erodálja, ami hosszú távon ellentétes a – több mint 10 éve hatalmon levő – jelenlegi kormányzatnak nemzeti összetartozást megerősíteni kívánó szándékával. A *változási dömpinget* bizonyos mértékig magyarázhatja az, hogy a különböző időpontokban készülő és érvénybe lépő tanterveket, vizsgaelvárásokat (2003; 2012; 2020-2021) más-más oktatáspolitikai szabályozási logika, szempont és értékszemplélet vezette, bár a 2012-es és 2020–2021-es dokumentumok ugyanazon színezetű kormányzat vezetésével készültek. Tanulságos lenne a 2000-es kerettantervek bevonása is a vizsgálatba, mert akkor láthatóvá válna, hogy mennyit változtak a korábban jobbközép, majd hangsúlyosan jobboldalinak nevezett kormányzatok történelemoktatásra vonatkozó elvárásai.

Azt a problémát sem lehet megkerülni, hogy az egymást érő tartalmi szabályozási változások indokai az utóbbi időkben nem nyilvánosak és a történelemtanári szakma számára nemegyszer érthetetlenek, így – készítésük gyorsuló ütemével ellentétesen – egyre kevésbé épülnek be a mindennapi gyakorlatba.

A német történelemdidaktikai szakirodalmat áttekintve a tantervek tartalmi meghatározásánál három markáns kiválasztási szempont azonosítható be, amelyek egymás mellett hol versengve, hol együttműködve funkcionálnak. Az egyik a történettudomány kutatási eredményei és általános jellemzői (például korszakolás, térszemlélet). A második az átörökített hagyomány, a klasszikus tudáskanon, amely az alapvető nemzeti elbeszélésekből áll, és átélhető történetei a kollektív identitás kialakításának eszközei. A harmadik pedig a mindenkor jelen hatalmi-uralkodó szempontjait kívánja érvényesíteni a tananyag kiválasztásában, például a „haladó

Forrásközlések történelemtanításunk közelmúltjából VI.
**Kaposi József – Katona András: A történelemérettségi 2024-től érvényes lexikai anyaga –
a korábbiakkal összehasonlítva**

hagyományok” kontinuitást igazoló történelmi előzményként való bemutatásával vagy az elvárt állampolgári attitűdök (mint például az uralkodó iránti hűség) megfogalmazásával.¹² E kiválasztási szempontok minden bizonnyal a hazai tartalmi szabályozási gyakorlatban is érvényesülnek, noha explicit formában egyetlen tantervi dokumentum sem rögzíti őket. *Ideje lenne tehát – például a fenti nézőpontok alapján – egy értelmes és nyilvános vitát folytatni az elmúlt évtizedekben radikálisan változó tartalmi kánon kiválasztási szempontjairól, a permanensnek tűnő kanonizációs folyamatról.*

A kínálkozó tanulságok közül kiemelhető még, hogy a folyamatosan változó (állami) központi szabályozás az érintettek aktív bevonása nélkül többnyire alacsony hatékonyságú. Az eredményes reformok nem nélkülözhetik a tudományos normák alkalmazását, a sokoldalú konszenzus keresését, a széleskörű szakmai nyilvánosságot és autonómiát, a helyi innovációs tapasztalatok által a változásban érintett intézményi közösségek tanulási és tudásmegosztási képességének felhasználását. Mert csak ezek garantálhatják, hogy megvalósulhasson az érettségi bevezetését több mint másfél évszázaddal ezelőtt elrendelő Entwurfban lefektetett alapelv, miszerint a vizsgázó megoldása „... ne a tételek pusztá ismertetéséből álljon, hanem abban a képességben, hogy [...] használni tudják, [...] olyan feladatok megoldására, amelyek közvetlenül függenek az oktatásban átvett és megértett főtételekről.”¹³

FELHASZNÁLT DOKUMENTUMOK A KELETKEZÉSÜK IDŐRENDJÉBEN

- Forrásközlések történelemtanításunk közelmúltjából V. KAPOSÍ József (2023): Két tanterv között. Témakörök és Segédlet I-II. a történelem érettségihez, felvételihez 1993/1994. *Történelemtanítás, (LVIII.) Új folyam XIV. évf. 3. sz.*
<https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2023/11/forraskozlesek-tortenelemtanitasunk-kozelmultjabol-v-14-03-04/> (Letöltés, 2024. jan. 3.)
- **Kerettanterv, 2000.** 28/2000. (IX. 21.) OM rendelet a kerettantervek kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról:
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A0000028.OM&xtreferer=99700026.MKM>
(Letöltés: 2024. jan. 3.)
- 40/2002. (V. 24.) OM rendelet az érettségi vizsga részletes követelményeiről:
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A0200040.OM×hift=20170101&xtreferer=A1100190.TV> (Letöltés: 2024. jan. 3.)
- 2003. évi LXI. törvény a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény módosításáról:
<https://mkogy.jogtar.hu/getpdf?docid=a0300061.TV&targetdate=ffffff4&referer=lawsandresolutions> (Letöltés: 2024. jan.3.)
- **Kerettanterv, 2003.** Az oktatási miniszter 10/2003. (IV.28.) OM rendelete a kerettantervek kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 28/2000. (IX. 21.) OM rendelet módosításáról:
<http://www.nefmi.gov.hu/kozoktatas/tantervek/oktatasi-miniszter-10> (Letöltés: 2003. jan. 3)
- **NAT, 2012.** 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról. *Magyar Közlöny, 68. évf. 66. sz.*

Forrásközlések történelemtanításunk közelmúltjából VI.
**Kaposi József – Katona András: A történelemérettségi 2024-től érvényes lexikai anyaga –
a korábbiakkal összehasonlítva**

https://ofi.oh.gov.hu/sites/default/files/attachments/mk_nat_20121.pdf (Letöltés: 2024. jan. 6.)

- **Kerettanterv, 2012.** 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről:
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1200051.EMM×hift=20180831&txtreferer=A1100190.TV> (Letöltés: 2024. jan. 3.)
- **NAT, 2020.** A Kormány 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelete a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról:
<https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/3288b6548a740b9c8daf918a399a0bed1985db0f/letoltes> (Letöltés: 2024. jan. 3.)
- **Közismereti érettségi vizsgatárgyak 2024. május-júniusi vizsgaidőszaktól érvényes vizsgakövetelményei** (2020-as NAT-ra épülő vizsgakövetelmények). Történelem. Részletes érettségi vizsgakövetelmény:
https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/erettsegi/vizsgakovetelmenyek2024/ortenelem_2024_e.pdf (Letöltés: 2024. jan. 3.)
- **A Magyar Történelmi Társulat Tanári Tagozata állásfoglalása a megújuló történelem érettségi követelményekről:**
<https://tanaritagozat.tortenelmitarsulat.hu/hir/63/Tagozati+%C3%A1II%C3%A1sfoglal%C3%A1s+> (Letöltés: 2024. jan. 3.)

ABSTRACT

References from the recent past of our history teaching VI.

József Kaposi – András Katon: Lexicons of the history matriculation examination requirements valid from 2024

In our previous issue, we published the first 30-year-old document regulating the content of the history matriculation examination immediately after the change of regime. In our current issue, we publish the lexical requirements for the history matriculation exam in force from 2024, with a compilation of the 2020 National Core Curriculum, the 2020 framework curriculum and the 2021 matriculation exam decree in a clear table form. As well as supporting preparation for the matriculation exam in May 2024, the publication of this resource is justified because, for the first time since its introduction in 2005, lexical elements have been included in the regulation valid from 2024 for advanced level requirements that exceed those in the framework curricula. And to no small degree, as the volume of data required at this exam level compared to the middle level is close to 40% (more specifically 37.2%) more. Our present paper does not consider the professional opinions and assessments of the changes coming into force as these were already addressed by the Teachers Chapter of the Hungarian Historical Society in 2021. Our publication of references thus concentrates on issues related to the lexicon.

Forrásközlések történelemtanításunk közelmúltjából VI.
**Kaposi József – Katona András: A történelemérettségi 2024-től érvényes lexikai anyaga –
a korábbiakkal összehasonlítva**

JEGYZETEK

- ¹ Forrásközlések történelemtanításunk múltjából V. Kaposi József: Két tanterv között. Témakörök és Segédlet I-II. a történelem érettségijéhez, felvételihez 1993/1994. *Történelemtanítás, (LVIII.) Új folyam XIV. évf. 3. sz.*
<https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2023/11/forraskozlesek-tortenelemtanitasunk-kozelmultjabol-v-14-03-04/> (Letöltés, 2024. jan. 3.)
- ² A Kormány 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelete a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról:
<https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/3288b6548a740b9c8daf918a399a0bed1985db0f/letoltes> (Letöltés: 2024. jan. 3.)
- ³ Kerettanterv a gimnáziumok 9–12. évfolyama számára:
https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_gimn_9_12_evf (Letöltés: 2024. jan. 3.)
- ⁴ Közismereti érettségi vizsgatárgyak 2024. május-júniusi vizsgaidőszaktól érvényes vizsgakövetelményei (2020-as NAT-ra épülő vizsgakövetelmények). Történelem. Részletes érettségi vizsgakövetelmény:
https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/erettségi/vizsgakövetelmények2024/tortenelem_2024_e.pdf (Letöltés: 2024. jan. 3.)
- ⁵ A Magyar Történelmi Társulat Tanári Tagozata állásfoglalása a megújuló történelem érettségi követelményekről:
<https://tanaritagozat.tortnelmitarsulat.hu/hir/63/Tagozati+%C3%A1ll%C3%A1sfoglal%C3%A1s+> (Letöltés: 2024. jan. 3.)
- ⁶ 28/2000. (IX. 21.) OM rendelet a kerettantervek kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról:
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A0000028.OM&txreferer=99700026.MKM> (Letöltés: 2024. jan. 3.)
- ⁷ 40/2002. (V. 24.) OM rendelet az érettségi vizsga részletes követelményeiről:
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A0200040.OM×hift=20170101&txreferer=A1100190.TV> (Letöltés: 2024. jan. 3.)
- ⁸ 2003. évi LXI. törvény a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény módosításáról:
<https://mkogy.jogtar.hu/getpdf?docid=a0300061.TV&targetdate=ffffff4&referer=lawsandresolutions> (Letöltés: 2024. jan. 3.)
- ⁹ Az oktatási miniszter 10/2003. (IV.28.) OM rendelete a kerettantervek kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 28/2000. (IX. 21.) OM rendelet módosításáról:
<http://www.nefmi.gov.hu/kozoktatas/tantervek/oktatasi-miniszter-10> (Letöltés: 2003. jan. 3)
- ¹⁰ 10/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról:
https://ofi.oh.gov.hu/sites/default/files/attachments/mk_nat_20121.pdf (Letöltés: 2012. jan. 3.);
51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelet a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről:
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1200051.EMM×hift=20180831&txreferer=A1100190.TV> (Letöltés: 2024. jan. 3.)
- ¹¹ 2003-ban 814, 2012-ben 974.
- ¹² GYERTYÁNFY András (2020): Folytonos kanonizáció – A tartalom kiválasztásának szempontjai és szakaszai a német történelemdidaktikában. *Új Pedagógiai Szemle, 70. évf. 7-8. sz. 8-25.*
- ¹³ HORÁNSZKY Nándor (szerk.) (1990): *Az ausztriai gimnáziumok és reáliskolák szervezeti terve (Organisationsentwurf, 1849)*. A tantervelmélet forrásai 12. Országos Pedagógiai Intézet, Budapest, 163.

MELLÉKLET

A TÖRTÉNELEMÉRETTSÉGI 2024-TŐL ÉRVÉNYES LEXIKAI ANYAGA – A KORÁBBIAKKAL ÖSSZEHASONLÍTVÁ

Dőlt betűkkel jelöltük az *emelt szintű* témákat és lexikát. **Vastag betűkkel** kiemeltük azokat a lexikai elemeket, amelyek az elmúlt 20 év vonatkozásában **állandóak** voltak (a 2003-as és 2012-es szabályozásban is szerepeltek).

Anyagunkban az általános iskolai kerettanterv lexikájából csak azokat az elemeket vettük figyelembe, amelyek a középiskolai kerettantervben aláhúzottan megismételve szerepelnek. Ugyanakkor felhívjuk a figyelmet ezek használatára is.

1. ÓKOR

Témák	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Politika	Az athéni államszervezet és működése a demokrácia virágkorában	<i>Köztársaságból egyeduralom: a római köztársaság működése, Caesar és Augustus</i>
		<i>A sztyeppei állam: a Hun Birodalom és hódításainak iránya</i>
1.2. Ókori civilizációk	A görög és a római építészet	<i>A pénz megjelenése, formái és szerepe az ókori gazdaságban</i>
		<i>Ókori írások, a görög filozófia, a római jog alapelvei</i>
1.3. Vallások	A zsidó monoteizmus	<i>Politeizmus az ókori Keleten</i>
	A kereszténység kialakulása, tanai, elterjedése	

Fogalmak

Érettségi követelmények	
Kerettantervi és középszintű	Emelt szintű
öntözéses földművelés, fáraó, piramis, hieroglifa, ékírás, múmia,	esküdtbíroság, türannisz, cenzor, arisztokratikus

Forrásközlések történelemtanításunk közelmúltjából VI.

Kaposi József – Katona András: A történelemérettségi 2024-től érvényes lexikai anyaga – a korábbiakkal összehasonlítva

<p>Akropolisz, filozófia, jósda, olümpiai játékok, városállam/polisz, arisztokrácia, demosz, demokrácia, népgyűlés, sztratégosz, cserépszavazás, rabszolga, patrícius, plebejus, consul, senatus, dictator, néptribunus, császár, amfiteátrum, gladiátor, provincia, légió, limes, polgárjog politeizmus, monoteizmus, zsidó vallás, Ószövetség/Héber Biblia, Tízparancsolat, próféta, jeruzsálemi templom, diaszpóra, Messiás, keresztény vallás, kereszttség és úrvacsora, apostol, misszió, Biblia, Újszövetség, evangélium, püspök, zsinat,</p>	<p>köztársaság, triumvirátus, principátus, Colosseum, bazilika, Forum Romanum, Circus Maximus, újraelosztás, árupénz, betűírás, szofizmus, zsinagóga, államvallás, dogma, brahmanizmus/hinduizmus, buddhizmus, lélekvándorlás/reinkarnáció, taoizmus, az ókori Izrael állama,</p>
---	---

Személyek

Érettségi követelmények	
Kerettantervi és középszintű	Emelt szintű
<p>Hammurapi, Kleiszthenész, Periklész, Platón, Arisztotelész, Hérodotosz, Nagy Sándor, Julius Caesar, Augustus, Kheopsz, Zeusz, Pallasz Athéné, Ábrahám, Mózes, Jézus, Szent Péter és Szent Pál apostolok, Constantinus,</p>	<p><i>Pompeius</i>, <i>Antonius</i>, <i>Szókratész</i>, <i>Nagy Theodosius</i>, <i>Ré</i>, <i>Ízisz</i>, <i>Ozirisz</i>, Buddha, <i>Zeusz</i>, <i>Aphrodité</i>, <i>Arész</i>, <i>Athéné</i>, <i>Poszeidon</i>, <i>Héra</i>,</p>

Kronológia

Érettségi követelmények	
Kerettantervi és középszintű	Emelt szintű
<p>Kr. e. 3000 körül – Kr. u. 476 az ókor, Kr. e. 776 az első feljegyzett olümpiai játékok, Kr. e. 753 Róma alapítása a hagyomány szerint, Kr. e. 510 a köztársaság kezdete Rómában, Kr. e. 508 Kleiszthenész reformjai, Kr. e. 5. sz. közepe az athéni demokrácia fénykora, Kr. e. 44. Caesar halála, az ókori Izrael – Kr. u. 70 Jeruzsálem lerombolása, Kr. u. 395 a Római Birodalom kettéosztása, a keresztény időszámítás kezdete (Kr. e. és Kr. u.), 313 a milánói rendelet, 325 a niceai zsinat,</p>	<p><i>Kr. e. 6. század Szolón reformja</i>, <i>Kr. e. 31 az actiumi csata</i>, <i>451 a catalaunumi csata</i></p>

Topográfia

Érettségi követelmények	
Kerettantervi és középszintű	Emelt szintű
<p>Mezopotámia, Babilon, Egyiptom, Nílus, Olümpia, Athén, Alexandria, Itália, Róma, Római Birodalom, Pannónia, Aquincum, Savaria, Jeruzsálem, Jeruzsálem, Kánaán, Júdea, Izrael, Palesztina, Betlehem,</p>	<p><i>Hispania</i>, <i>Gallia</i>, <i>Actium</i>, <i>Olümposz</i>, <i>Delphoi</i>,</p>

Forrásközlések történelemtanításunk közelmúltjából VI.
Kaposi József – Katona András: A történelemérettségi 2024-től érvényes lexikai anyaga – a korábbiakkal összehasonlítva

2. KÖZÉPKOR

Témák	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Az iszlám világ	Mohamed tanításai és a Korán; az arab hódítás és feltartóztatása Európában	
2.2. Gazdaság, társadalom, állam	Az uradalom, a földbirtokosok és jobbágyok kötelességei és jogai	<i>Az uralkodói hatalom és korlátai (hűbériség, rendiség, rendi monarchia)</i>
	A középkori város és lakói, a város kiváltságai, a céhek, a helyi és távolsági kereskedelem	
2.3. Egyház és kultúra Európában és Magyarországon	Az egyházi hierarchia, az egyházi intézményrendszer, a szerzetesség Európában és az Árpád-kori Magyarországon	<i>Egyházi és lovagi kultúra, a középkori egyetemek Európában és Magyarországon</i>
	Román, gótikus és reneszánsz építészet – európai és magyar példák	<i>Az egyházszakadás, a nyugati és a keleti kereszténység fő jellemzői</i>
2.4. Magyar őstörténet és honfoglalás	A honfoglalás okai és menete, a kalandozások/támadó hadjáratok	<i>Az eredet kérdései (nyelvészet, régészet, néprajz, genetika), a magyar törzsszövetség az Etelközben</i>
2.5. A keresztény államalapítás és az Árpád-kor	Géza és I. (Szent) István államszervező tevékenysége, a földbirtokrendszer és a vármegyeszervezet	<i>A magyar állam megszilárdulása: I. (Szent) László és Könyves Kálmán törvényei</i>
	IV. Béla uralkodása: tatárjárás és újjáépítés	<i>A kül- és belpolitika új irányjai: III. Béla uralkodása</i>
	Az Aranybulla legfontosabb elemei	

Fogalmak

Érettségi követelmények	
Kerettantervi és középszintű	Emelt szintű
népvándorlás, hunok, ortodox, iszlám, Korán, kalifa , uradalom, földesúr, majorság, jobbágy, robot , kiváltság, rend, pápa , érsek, cölibátus, szerzetes, bencés rend , ferences rend, eretnek, inkvizíció, kolostor, katolikus , szent, kódex, román stílus, gótikus stílus, reneszánsz , lovag, nemes , feudalizmus,	<i>dzsihád, despotizmus, hűbérúr, vazallus, Magna Charta Libertatum, szerviens, ellenállási záradék, ösiség, királyi és nemesi vármegye, úriszék,</i>

Forrásközlések történelemtanításunk közelmúltjából VI.
**Kaposi József – Katona András: A történelemérettségi 2024-től érvényes lexikai anyaga –
a korábbiakkal összehasonlítva**

<p>hűbériség, király, rendi monarchia, keresztes hadjáratok, polgár, céh, finnugor, törzs, fejedelem, kabarok, vérszerződés, honfoglalás, kettős honfoglalás elmélete, avarok, rovásírás, kalandozások, székelyek, vármegye, egyházmegye, érsekség, tized, nádor, ispán, kancellária, kettős kereszt, szászok, kunok, tatárok/mongolok, aranyforint, regálé, kapuadó, kilenced, bandérium, perszonálunió, sarkalatos nemesi jogok, fő- és köznemes, szabad királyi város, bányaváros, mezőváros, kormányzó, szekérvár, végvár, szultán, szpáhi, janicsár, rendkívüli hadiadó, füstpénz, fekete sereg, zsoldos, Corvina, Szent Korona, Szent Korona-tan, Képes krónika,</p>	<p><i>familiaritás, kolduló rend, skolasztika, legenda, pátriárka, Magyar Nagyfejedelemség, primogenitúra, bán, káptalan, honorbirtok,</i></p>
---	---

Személyek

Érettségi követelmények	
Kerettantervi és középszintű	Emelt szintű
<p>Szent Benedek, VII. Gergely, Assisi Szent Ferenc, Aquinói Szent Tamás, Leonardo da Vinci, Gutenberg, Dózsa György, Álmos, Árpád, az Árpád-ház, Géza, I. (Szent) István, Koppány, Szent Gellért, Szent Imre, I. (Szent) László, Könyves Kálmán, III. Béla, II. András, IV. Béla, Szent Margit, I. (Anjou) Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, I. (Hunyadi) Mátyás,</p>	<p><i>II. Mehmed, III. Ince, Vitéz János, Michelangelo, Mediciek, II. Szilveszter pápa, Anonymus, Szilágyi Mihály, Kapisztrán János,</i></p>

Kronológia

Érettségi követelmények	
Kerettantervi és középszintű	Emelt szintű
<p>476–1492 a középkor, 1054 az egyházszakadás, 1347 a nagy pestisjárvány, 895 a honfoglalás, 907 a pozsonyi csata, 997/1000–1038 I. (Szent) István uralkodása, 1222 az Aranybulla, 1241–1242 a tatárjárás, 1301 az Árpád-ház kihalása, 1308 I. Károly uralkodásának kezdete, 1335 a visegrádi királytalálkozó, 1351 I. (Nagy) Lajos törvényei, 1396 a nikápolyi csata, 1443–1444-es hosszú hadjárat, 1444 a várnai csata, 1453 Konstantinápoly eleste, 1456 a nándorfehérvári diadal, 1458–90 Mátyás uralkodása,</p>	<p>955 az augsburgi csata, 972–997 Géza fejedelemsége, 1077–1095 Szent László uralkodása, 1172–1196 III. Béla uralkodása, 1235–1270 IV. Béla uralkodása, 1308–1342 I. (Anjou) Károly, 1342–1382 I. (Nagy) Lajos uralkodása, 1370 lengyel–magyar perszonálunió, 1389 rigómezei csata, 1479 kenyérmezei csata, 1485 Mátyás elfoglalja Bécset,</p>

Forrásközlések történelemtanításunk közelmúltjából VI.
**Kaposi József – Katona András: A történelemérettségi 2024-től érvényes lexikai anyaga –
a korábbiakkal összehasonlítva**

Topográfia

Érettségi követelmények	
Kerettantervi és középszintű	Emelt szintű
<p>Egyházi Állam, Anglia, Franciaország, levantei kereskedelmi hálózat, Velence, Firenze, Hanza kereskedelmi hálózat, Szentföld, Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence, Pannonhalma, Esztergom, Székesfehérvár, Buda, Muhi, Erdély, Horvátország, Visegrád, Lengyelország, Csehország, osztrák tartományok, Nikápoly, Várna, Nándorfehérvár, Kolozsvár, Kenyérmező, Oszmán Birodalom,</p>	<p><i>Arab Birodalom</i>, Konstantinápoly/Isztambul, <i>Sopron</i>, <i>Kassa</i>, <i>Szászföld</i>, <i>Nagyszében</i>, <i>Kalocsa</i>, <i>Bologna</i>, <i>Oxford</i>, <i>Pécs</i>, <i>Óbuda</i>, <i>Magna Hungaria</i>, <i>Halics/Galícia</i>, <i>Nápoly</i>, <i>Krakkó</i>, <i>Moldva</i>, <i>Havasalföld</i>, <i>Bosznia</i>,</p>

3. KORA ÚJKOR

Témák	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A földrajzi felfedezések és következményeik	A portugál és spanyol felfedezések, a korai kapitalizmus (árforradalom, manufaktúrák, bankok és tőzsde, a jobbágyrendszer átalakulása)	<i>A gyarmatosítás a 16-17.században, a világhandlerekedeleml kialakulása</i>
		<i>Magyarország gazdasága az európai munkamegosztásban (16-17. század)</i>
3.2. A reformáció és a katolikus megújulás Európában és Magyarországon	A reformáció, a protestáns egyházak megszerveződése és a protestantizmus elterjedése Európában és Magyarországon	
	Az ellenreformáció, a katolikus megújulás és a barokk Európában és Magyarországon	
3.3. Törökellenes és rendi küzdelmek	A mohácsi csata és közvetlen előzményei, a kettős királyválasztás	<i>Rendi és abszolutista törekvések, konfliktusok a 17. században: a Bocskai-szabadságharc, Bethlen Gábor bekapcsolódása a harmincéves háborúba, Zrínyi Miklós pályafutása</i>
	Az ország három részre szakadása; a várháborúk (1541–1568)	

Forrásközlések történelemtanításunk közelmúltjából VI.
Kaposi József – Katona András: A történelemérettségi 2024-től érvényes lexikai anyaga – a korábbiakkal összehasonlítva

3.4. Erdély	Erdély sajátos etnikai és vallási helyzete	<i>Az Erdélyi Fejedelemség államszervezete</i>
3.5. Magyarország a Habsburg Birodalomban	A Rákóczi-szabadságharc okai, céljai, fordulópontjai és a szatmári béke	<i>A török kiűzése</i>
	Magyarország újranépesülése és újranépesítése	<i>Magyarország a Habsburg Birodalomban (Pragmatica Sanctio, kormányzat)</i>
3.6. A felvilágosodás	A brit alkotmányos monarchia és az amerikai köztársaság működése	<i>A jakobinus diktatúra</i>
	A felvilágosodás államelméletei; az Emberi és polgári jogok nyilatkozata	<i>Napóleoni háborúk és a bécsi kongresszus</i>
	Mária Terézia és II. József reformjai	<i>Az európai világkép változása (alapvető kérdések, tudományos gondolkodás, társadalomkép, vallás)</i>

Fogalmak

Érettségi követelmények	
Kerettantervi és középszintű	Emelt szintű
gyarmat, világkereskedelem , abszolutizmus , infláció, manufaktúra , tőke, tőkés, bémunkás, kapitalizmus, bank, tőzsde, részvény, örökös jobbágyság , reformáció , protestáns , evangélikus , református , anglikán , unitárius, vallási türelem, ellenreformáció , katolikus megújulás, jezsuiták , barokk , rendi országgyűlés, hajdúszabadság , felvilágosodás, jogegyenlőség, hatalmi ágak megosztása , népfelség, társadalmi szerződés , szabad verseny, alkotmány, alkotmányos monarchia, elnök, miniszterelnök, felelős kormány, cenzus, általános választójog, forradalom, diktatúra, jakobinus, Szent Szövetség, kuruc , labanc, szabadságharc, trónfosztás , amnesztia, felvilágosult abszolutizmus , kettős vámhatár , úrbéri rendelet, Ratio Educationis, türelmi rendelet , nyelvrendelet,	<i>presbíter, predesztináció, rekatolizáció, három rendi nemzet, merkantilizmus, újszerményi jog, Szent Liga, svábok, görög katolikus, Udvari Haditanács, Magyar Kancellária, Helytartótanács, elektori rendszer, kontinentális zárlat,</i>

Személyek

Érettségi követelmények	
Kerettantervi és középszintű	Emelt szintű
Kolumbusz Kristóf, Vasco da Gama , Ferdinánd Magellán , Luther Márton, Kálvin János, Károli Gáspár, Pázmány Péter, Apáczai Csere János, Habsburg-dinasztia, V. Károly , Loyolai (Szent) Ignác, XIV. Lajos ,	<i>Méliusz Juhász Péter, Misztótfalusi Kis Miklós, I. Rákóczi György, Tomori Pál, Fráter György, Báthori István,</i>

Forrásközlések történelemtanításunk közelmúltjából VI.
**Kaposi József – Katona András: A történelemérettségi 2024-től érvényes lexikai anyaga –
a korábbiakkal összehasonlítva**

<p>I. Szulejmán, II. Lajos, (Szapolyai) János, I. Ferdinánd, Dobó István, Zrínyi Miklós (a szigetvári hős), Báthory István, Bocskai István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér), I. Lipót, Savoyai Jenő, Nikolausz Kopernikusz, Isaac Newton, Charles Louis Montesquieu, Jean-Jacques Rousseau, Adam Smith, George Washington, Maximilien Robespierre, Bonaparte Napóleon, II. Rákóczi Ferenc, Mária Terézia, II. József,</p>	<p><i>Lotaringiai Károly, Károlyi Sándor, III. Károly,</i></p>
---	---

Kronológia

Érettségi követelmények	
Kerettantervi és középszintű	Emelt szintű
<p>1492-től az újkor, 1492 Amerika felfedezése, 1517 a reformáció kezdete, 1545 a tridenti zsinatmegnyitása, 1568 a tordai határozat, 1648 a vesztfáliai békék, 1526 a mohácsi csata, 1541 Buda eleste, 1552 Eger védelme, 1566 Szigetvár eleste, 1664 a vasvári béke, 1686 Buda visszafoglalása, 1699 karlócai béke, 1689 a Jognyilatkozat, 1776 a Függetlenségi nyilatkozat, 1789 a francia forradalom, 1804–1814/1815 Napóleon császársága, 1815 a waterlooi csata, 1703–1711 a Rákóczi-szabadságharc, 1711 a szatmári béke, 1740–1780 Mária Terézia uralkodása, 1780–1790 II. József uralkodása,</p>	<p><i>1555 augsburgi vallásbéke, 1568 drinápolyi béke, 1606 bécsi béke, 1664 Zrínyi téli hadjárata, 1570 speyeri szerződés, 1613–1629 Bethlen fejedelemsége, 1687 pozsonyi országgyűlés, 1697 zentai csata, 1705 a szécsényi országgyűlés, 1707 az ónodi országgyűlés, 1723 a Pragmatica Sanctio elfogadása, 1793–1794 jakobinus diktatúra, 1805 austerlitz csata, 1813 lipcsei csata,</i></p>

Topográfia

Érettségi követelmények	
Kerettantervi és középszintű	Emelt szintű
<p>Spanyolország, India, London, Párizs/Versailles, Sárospatak, Mohács, Kőszeg, Eger, Szigetvár, Habsburg Birodalom, Erdélyi Fejedelemség, Hódoltság, Magyar Királyság (királyi Magyarország), Pozsony, Gyulafehérvár, Bécs, Nagy-Britannia, Amerikai Egyesült Államok, Párizs, Oroszország, Waterloo, Temesvár, Határőrvidék, Poroszország,</p>	<p><i>Genf, Nagyszombat, Partium, Bácság/Temesköz, Borogyino,</i></p>

Forrásközlések történelemtanításunk közelmúltjából VI.
Kaposi József – Katona András: A történelemérettségi 2024-től érvényes lexikai anyaga – a korábbiakkal összehasonlítva

4. ÚJKOR

Témák	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Politikai eszmék	Új eszmék: liberalizmus, nacionalizmus, konzervativizmus	
4.2. Az ipari forradalom első hulláma	Az ipari forradalom első hulláma: textilipar, közlekedés, gyáripar	<i>Az ipari forradalom társadalmi hatásai, urbanizáció</i>
4.3. A reformkor	A reformkor fő kérdései (a magyar nyelv ügye, a jobbágykérdés, a polgári alkotmányosság kérdése), Széchenyi és Kossuth programja és vitája	<i>A rendi országgyűlés és a megerendszer a reformkorban</i>
4.4. A forradalom és szabadságharc	A pesti forradalom és az áprilisi törvények	
	A szabadságharc főbb eseményei: harc a dinasztával és a nemzetiségekkel, tavaszi hadjárat. Függetlenségi nyilatkozat, a szabadságharc leverése	<i>A nemzetiségek és a kisebbségek részvételének (németek, szlávok, és zsidók) bemutatása a szabadságharcban és az azt követő megtorlás során</i>
4.5. Az ipari forradalom második hulláma a világban és Magyarországon	Az ipari forradalom második hulláma: kutatás és fejlesztés, közlekedés, vegyipar, gépipar, elektronika – a világban és Magyarországon. Gazdasági kiegyezés és állami gazdaságpolitika a dualista Magyarországon	<i>A második ipari forradalom gazdasági és társadalmi háttere: tőkekoncentráció, népességrobbanás, urbanizáció, környezeti hatások – a világban és Magyarországon. Pest-Buda/Budapest fejlődése a reformkortól az első világháborúig</i>
4.6. A szocializmus	A szocializmus eszméje (marxizmus)	<i>A munkásmozgalom irányzatai: szociáldemokrácia, kommunizmus, keresztényszocializmus</i>
4.7. Polgári állam, nagyhatalmi törekvések	A polgári nemzetállam jellemzői, alkotmányosság és jogegyenlőség Németország, az Amerikai Egyesült Államok és Magyarország példáján	<i>A gyarmatosítás okai és céljai, nagyhatalmi érdekek és konfliktusok az imperializmus korában</i>
4.8. A dualizmus kora	A kiegyezés okai, a közös ügyek, a magyar államszervezet	<i>Politikai eszmék és pártrendszer (kormánypárt, közjogi ellenzék, agrármozgalmak, világnézeti pártok) a dualizmus kori Magyarországon</i>
		<i>A zsidóság és a németiség szerepe a polgárosodásban</i>

Forrásközlések történelemtanításunk közelmúltjából VI.
Kaposi József – Katona András: A történelemérettségi 2024-től érvényes lexikai anyaga – a korábbiakkal összehasonlítva

4.9. A nemzetiségi kérdés Magyarországon	Etnikai viszonyok, zsidó emancipáció, cigányok/romák Magyarországon a dualizmus korában	Magyar nemzetiségi politika, a nemzetiségek autonómiatörekvései és irredenta mozgalmak a dualizmus korában
--	---	--

Fogalmak

Érettségi követelmények	
Kerettantervi és középszintű	Emelt szintű
liberalizmus, nacionalizmus, nemzetállam, konzervativizmus, reform , ipari forradalom, munkanélküliség, tömegtermelés, szegregáció, alsó- és felsőtábla, érdekegyesítés, közteherviselés, jobbágyfelszabadítás, örökváltság, márciusi ifjak , sajtószabadság, cenzúra , áprilisi törvények, népképviseleti országgyűlés, politikai nemzet, nemzetiség , honvédség, Függetlenségi nyilatkozat, polgárháború, polgári állam, szakszervezet , társadalombiztosítás, monopólium , szocializmus, szociáldemokrácia , kommunizmus, keresztényszocializmus , proletárdiktatúra, osztályharc, cionizmus, emancipáció, emigráció, passzív ellenállás, kiegyezés, közös ügyek, közjogi kérdés, húsvéti cikk, dualizmus, nyílt és titkos szavazás, Szabadelvű Párt, Függetlenségi Párt, Magyarországi Szociáldemokrata Párt, népességrobbanás, urbanizáció, kivándorlás, dzsentri, népoktatás, Millennium, asszimiláció, autonómia,	vetésforgó, zsellér, követutasítás, Pesti Hírlap, Védegylet, főispán, alispán, közgyűlés, Országos Honvédelmi Bizottmány (OHB), olmützi alkotmány, T-modell, kartell, szecesszió, historizmus, Kommunista kiáltvány, Internacionálé, anarchizmus, Rerum Novarum enciklika, kultúrharc, Republikánus és Demokrata Párt, pánszlávizmus, hármas szövetség, delegáció, obstrukció, koalíció, Nemzeti Munkapárt, szeparatizmus,

Személyek

Érettségi követelmények	
Kerettantervi és középszintű	Emelt szintű
James Watt, Thomas Edison, Henry Ford, József nádor, Klemens Metternich , Wesselényi Miklós , Széchenyi István , Kölcsey Ferenc , Deák Ferenc , Kossuth Lajos , Ganz Ábrahám, Petőfi Sándor , Batthyány Lajos , Görgei Artúr, Bem József , Klapka György, Ferenc József , Julius Haynau , Abraham Lincoln , Otto von Bismarck , Karl Marx, Andrássy Gyula , Eötvös József , Baross Gábor , Tisza Kálmán , Wekerle Sándor, Tisza István , Semmelweis Ignác, Weiss Manfréd,	Burke, Mill, I. Ferenc, Jellasics/Jelačić, Windisch-Grätz , Gábor Áron, Damjanich János, I. Miklós orosz cár, Puskás Tivadar, Kandó Kálmán, Ybl Miklós, Podmaniczky Frigyes, Prohászka Ottokár, Herzl Tivadar,

Forrásközlések történelemtanításunk közelmúltjából VI.
**Kaposi József – Katona András: A történelemérettségi 2024-től érvényes lexikai anyaga –
a korábbiakkal összehasonlítva**

Kronológia

Érettségi követelmények	
Kerettantervi és középszintű	Emelt szintű
<p>1830–1848 a reformkor, 1830 a Hitel megjelenése, 1844 törvény a magyar államnyelvről, 1848. március 15. a pesti forradalom, 1848. április 11. az áprilisi törvények, 1848. szeptember 29. a pákozdi csata, 1849. április–május a tavaszi hadjárat, 1849. április 14. a Függetlenségi nyilatkozat, 1849. május 21. Buda visszavétele, 1849. augusztus 13. a világosi fegyverletétel, 1849. október 6. az aradi vértanúk és Batthyány kivégzése, 1861–1865 az amerikai polgárháború, 1868 a Meidzsi-restauráció, 1871 Németország egyesítése, 1848/1867–1916 Ferenc József uralkodása, 1867 a kiegyezés, 1868 a horvát-magyar kiegyezés, a nemzetiségi törvény, a népiskolai törvény, 1873 Budapest egyesítése, 1896 a Millennium,</p>	<p>1849. április isaszegi csata, 1863 a rabszolgaság megszüntetése az USA-ban, 1866 a königgrätzi csata, 1875–1890 Tisza Kálmán miniszterelnöksége, 1878 a berlini kongresszus, 1905 a koalíciós válság,</p>

Topográfia

Érettségi követelmények	
Kerettantervi és középszintű	Emelt szintű
<p>Manchester, New York, Pest-Buda, Pákozd, Debrecen, Isaszeg, Világos, Komárom, Arad, Németország, Japán, Budapest, Osztrák-Magyar Monarchia, Fiume,</p>	<p>Vaskapu, Elzász-Lotaringia, Szuezi-csatorna, Balkán, Fashoda,</p>

5. A VILÁGHÁBORÚK KORA

Témák	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Az első világháború	A háború jellemzői, hadviselő felek – Magyarország részvétele a háborúban	<i>A világháború kirobbanása, a nyugati front, tengeri hadviselés</i>

Forrásközlések történelemtanításunk közelmúltjából VI.
**Kaposi József – Katona András: A történelemérettségi 2024-től érvényes lexikai anyaga –
a korábbiakkal összehasonlítva**

5.2. Politikai változások a háború után	A forradalmi átalakulás kísérlete, tanácsköztársaság, ellenforradalom Magyarországon 1918–1920-ban	<i>Bolsevik hatalomátvétel Oroszországban</i>
5.3. Párizs környéki békék	A trianoni békediktátum születése, tartalma és következményei	<i>A Párizs környéki békék, Közép-Európa átalakítása</i>
5.4. Állam, ideológia és gazdaság a két világháború között	A nemzetiszocialista Németország. A kommunista Szovjetunió	<i>A fasiszta állam és ideológia A világgazdasági válság, kezelése az USA-ban</i>
5.5. Politika és gazdaság Magyarországon	Politikai és gazdasági konszolidáció Magyarországon az 1920-as években	<i>A világgazdasági válság hatása, kezelése és következményei Magyarországon az 1930-as években</i>
5.6. Társadalom és életmód Magyarországon	Oktatás és kultúrpolitika Magyarországon	<i>A társadalom és az életmód átalakulása Magyarországon</i>
5.7. A második világháború	A második világháború kitörése, hadviselő felek, a világháború jellemzői (háborús bűnök, polgári célpontok és lakosság elleni erőszak, hátország, ellenállás)	<i>A második világháború: frontok, fordulópontok, a háború lezárása</i>
5.8. Magyarország a második világháborúban	A területi revízió lépései, az ország hadba sodródásának folyamata	<i>Magyarország háborús részvétele 1944 márciusig</i>
5.9. A holokauszt Európában és Magyarországon	A zsidóság jogfosztásának folyamata és a holokauszt Európában és Magyarországon	
5.10. Magyarország pusztulása	Német megszállás, nyilas diktatúra – a hadszíntérré vált ország, deportálások a Szovjetunióba	<i>A határon túli magyarság tragédiái 1944–46</i>

Fogalmak

Érettségi követelmények	
Kerettantervi és középszintű	Emelt szintű
villámháború, front, állóháború, hátország, antant, központi hatalmak, hadigazdaság, hadifogság, bolsevik, szovjet, örmény népirtás, egypártrendszer, Kommunista Magyarországi Pártja (KMP), tanácsköztársaság, vörösteror, Lenin-fiúk, ellenforradalom, fehér különítményes megtorlások, “vörös térkép,” kisantant, jóvátétel, Népszövetség, kisebbségvédelem, revízió, Rongyos Gárda,	<i>Schlieffen-terv, jegyrendszer, Magyar Nemzeti Tanács, pacifizmus, székely hadosztály, demarkációs vonal, népbiztosok, mensevik, Harmadik Birodalom, CSEKA/NKVD, legitimizmus, duce, korporáció, Collegium Hungaricum, dzsentri, vitézi</i>

Forrásközlések történelemtanításunk közelmúltjából VI.
**Kaposi József – Katona András: A történelemérettségi 2024-től érvényes lexikai anyaga –
a korábbiakkal összehasonlítva**

<p>totális állam, többpártrendszer, egypártrendszer, személyi kultusz, koncepciók per, GULAG, holodomor, államosítás, kollektivizálás, kulák, tervgazdaság, piacgazdaság, New Deal, fasiszmus, nemzetiszocializmus, fajelmélet, antiszemitizmus, Führer, SS, Anschluss, kormányzó, Egységes Párt, numerus clausus, pengő, Magyar Nemzeti Bank, Szent István-i állameszme, magyar népi mozgalom, nyilasok, Molotov–Ribbentrop-paktum, tengelyhatalmak, szövetségesek, totális háború, kiugrási kísérlet, zsidótörvények, munkaszolgálat, gettó, deportálás, koncentrációs tábor, haláltábor, népirtás, holokauszt, partizán, Vörös Hadsereg, jaltai konferencia, háborús bűn, malenkij robot,</p>	<p><i>rend, kolhoz, sztahanovizmus, protekcionizmus, közmunkaprogram, minimálbér, kollaboráns, izolacionizmus, Atlanti Charta, a katyíni vérengzés, genocídium, nürnbergi törvények, Vasgárda, porrajmos, Maniu-gárda, kollektív bűnösség,</i></p>
---	--

Személyek

Érettségi követelmények	
Kerettantervi és középszintű	Emelt szintű
<p>II. Vilmos, II. Miklós, IV. Károly, Kemal Atatürk, Vlagyimir I. Lenin, Woodrow Wilson, Georges Clemenceau, Benito Mussolini, Károlyi Mihály, Kun Béla, Horthy Miklós, Apponyi Albert, Joszif V. Sztálin, Adolf Hitler, Bethlen István, Teleki Pál, Klebelsberg Kunó, Gömbös Gyula, Weiss Manfréd, Szent-Györgyi Albert, Franklin D. Rooseveltt, Winston Churchill, Charles de Gaulle, Bárdossy László, Kállay Miklós, Bajcsy-Zsilinszky Endre, Edmund Veessenmayer, Szálasi Ferenc, Raoul Wallenberg, Salkaházi Sára, Apor Vilmos, Sztéhlo Gábor, Richter Gedeon,</p>	<p><i>Hindenburg, Szamuely Tibor, Prónay Pál, Trockij, Beneš, Piłsudski, Goebbels, Berija, Keynes, Rommel, Zsukov, Eisenhower, Szombathelyi Ferenc, Sztójay Döme, Eichmann,</i></p>

Kronológia

Érettségi követelmények	
Kerettantervi és középszintű	Emelt szintű
<p>1914. június 28. a szarajevói merénylet, 1914–1918 az első világháború, 1917 a bolsevik hatalomátvétel, 1918. október 31. forradalom Magyarországon, 1919. március – augusztus. a tanácsköztársaság, 1920. június 4. a trianoni békediktátum, 1922 a Szovjetunió létrejötte, 1929 a gazdasági világválság kezdete, 1933 a náci hatalomátvétel, 1938 az Anschluss, a müncheni konferencia,</p>	<p><i>1914. július 28., az első világháború kirobbanása, 1915 a gorlicei áttörés, 1915–1917 az izonzói csaták, 1916 Románia belépése az antant oldalán, verduni „vérszivattyú”, 1917 USA belépése a világháborúba, 1918. november 3. padovai fegyverszünet, 1919 a versailles-i béke, 1920 a varsói</i></p>

Forrásközlések történelemtanításunk közelmúltjából VI.

Kaposi József – Katona András: A történelemérettségi 2024-től érvényes lexikai anyaga – a korábbiakkal összehasonlítva

<p>1920–1944 a Horthy-rendszer, 1921–31 Bethlen miniszterelnöksége, 1938 az első bécsi döntés, 1939 Kárpátalja visszacsatolása, 1938 az első zsidótörvény, 1939 a második zsidótörvény, 1939–45 a második világháború, 1939. szeptember 1. Lengyelország lerohanása, 1940 a második bécsi döntés, 1941. április Jugoszlávia megtámadása, 1941. június 22. a Szovjetunió megtámadása; 1941. június 27. Magyarország deklarálja a hadiállapot beálltát, 1941. december 7. Pearl Harbor bombázása, 1941 a harmadik zsidótörvény, 1943. január vereség a Donnál, 1943. február a sztálingrádi csata vége, 1944. március 19. Magyarország német megszállása, 1944. június 6. partraszállás Normandiában, 1944. október 15. a kiugrási kísérlet, 1945. április a háború vége Magyarországon, 1945. május 9. az európai háború vége, 1945. augusztus 6. atomtámadás Hirosima ellen,</p>	<p><i>csata, 1921 a Habsburg-ház trónfosztása, 1921 a soproni népszavazás, 1936 Berlin–Róma tengely, 1938 eviani konferencia, 1939–40 szovjet–finn téli háború, 1940 angliai csata, 1941 romániai holokauszt kezdete, 1942 wannseei konferencia, 1942 El-Alamein, Midway, 1942 újvidéki mészárlás, 1943 teheráni csúcstalálkozó, 1944. május a magyarországi deportálások kezdete, 1944. július, a magyarországi deportálások leállítása, 1944. augusztus Románia átállása a szövetségesekhez, 1944. szeptember tordai csata, 1944. december–1945. február Budapest ostroma, 1945 jaltai és potsdami konferenciák, 1945. szeptember 2. Japán kapitulál,</i></p>
---	--

Topográfia

Érettségi követelmények	
Kerettantervi és középszintű	Emelt szintű
<i>érettségi követelmények</i>	
<p>Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Burgenland, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Ausztria, trianoni Magyarország, Szovjetunió, Kolima-vidék, Leningrád (Szentpétervár), Moszkva, Berlin, Sztálingrád, Normandia, Pearl Harbor, Hirosima, Észak-Erdély, Don-kanyar, Kamenyec-Podolszk, Árpád-vonal, Auschwitz, Újvidék, Drezda, Szolyva,</p>	<p><i>Przemyśl, Otrantó, Balassagyarmat, Danzig, Szudéta-vidék, Vichy, Kurszk, Varsó, Mauthausen, Jasenovac,</i></p>

Forrásközlések történelemtanításunk közelmúltjából VI.
Kaposi József – Katona András: A történelemérettségi 2024-től érvényes lexikai anyaga – a korábbiakkal összehasonlítva

6.A HIDEGHÁBORÚ KORA

Témák	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
6.1. A hidegháború kora	A szovjet–amerikai szembenállás, a két Németország létrejötte, a két világhrend jellemzői	<i>India függetlenné válása, kommunista fordulat Kínában, Izrael megalapítása, arab–izraeli háborúk</i>
		<i>A szembenállás és enyhülés hullámai, hidegháborús konfliktusok: Korea, Suez, Kuba, Vietnam, Afganisztán</i>
6.2. A kétpólusú világ felbomlása	Németország újraegyesítése, a Szovjetunió felbomlása, a kommunista diktatúrák bukása Közép-Európában	<i>Jugoszlávia felbomlása, a délszláv háború</i>
6.3. A kommunista diktatúra kiépítése és működése	A Rákosi-diktatúra: a pártállam, a terror, egyházüldözés, koncepciók perek, államosítás és kollektivizálás, erőltetett iparosítás, propaganda és mindennapok a diktatúra idején	<i>A szovjetizálás Magyarországon: a kommunisták térnyerése, a korlátozott többpártrendszer, az egypárti diktatúra kiépítése</i>
6.4. Az 1956-os forradalom és szabadságharc	A forradalom okai és céljai a kormánypolitika változásai, a szabadságharc és leverése, a megtorlás	<i>A forradalom nemzetközi háttere</i>
6.5 A kádári diktatúra	A pártállam, a téезsesítés, a tervgazdaság, a kultúrpolitika, az elnyomás változó formái – a kádári alku	<i>A pártállam válsága, az ellenzék megszerveződése és irányzatai 1988-ig</i>
6.6. A rendszer-változtatás Magyarországon	A rendszerváltoztatás (1989–1991). A piacgazdaságra való áttérés, gazdasági szerkezetváltás, privatizáció, a külföldi tőke szerepe, a külkereskedelem átalakulása	

Fogalmak

Érettségi követelmények	
Kerettantervi és középszintű	Emelt szintű
Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), kitelepítés, hidegháború, vasfüggöny , szuperhatalom, Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa (KGST), Észak-atlanti Szerződés	<i>Truman-doktrína, Marshall-segély, harmadik világ, „Nagy Ugrás” programja (Kínában),</i>

Forrásközlések történelemtanításunk közelmúltjából VI.

Kaposi József – Katona András: A történelemérettségi 2024-től érvényes lexikai anyaga – a korábbiakkal összehasonlítva

<p>Szervezete (NATO), Varsói Szerződés, kétpólusú világ, a berlini fal, népbíróság, háborús bűnös, földosztás, államosítás, forint, Magyar Kommunista Párt, Független Kisgazdapárt, szalámitaktika, Magyar Dolgozók Pártja, népköztársaság, pártállam, internálás, Államvédelmi Hatóság (ÁVH), tanácsrendszer, beszolgáltatás, aranycsapat, MEFESZ, pesti srácok, Molotov-koktél, munkástanács, sortűzek, Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP), munkásörtség, Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ), úttörő, termelőszövetkezet, háztáji, III/III. ügyosztály, tervgazdaság, új gazdasági mechanizmus, hiánygazdaság, maszek, gulyáskommunizmus, „három T”,</p>	<p><i>kulturális forradalom, II. vatikáni zsinat, Brezsnyev-doktrína, csillagháborús terv, peresztrojka, glasznoszty, Szövetséges Ellenőrző Bizottság (SZEB), B-listázás, népfront, munkaverseny, forradalmi bizottságok, második gazdaság, szamizdat, Ellenzéki Kerekasztal, „négy igenes” népszavazás, spontán privatizáció,</i></p>
---	--

Személyek

Érettségi követelmények	
Kerettantervi és középszintű	Emelt szintű
<p>Kliment J. Vorosilov, Harry S. Truman, Nyikita Sz. Hruscsov, John F. Kennedy, Mahátma Gandhi, Mao Ce-tung, Tildy Zoltán, Kovács Béla, Mindszenty József, Rákosi Mátyás, Rajk László, Sulyok Dezső, Slachta Margit, Gerő Ernő, Maléter Pál, Nagy Imre, Iván Kovács László, Pongrátz Gergely, Kádár János,</p>	<p><i>Adenauer, Willy Brandt, Nagy Ferenc, Péter Gábor, Tito, Szabó János („Szabó bácsi”), Mansfeld Péter, Aczél György, Pozsgai Imre, Szűrös Mátyás,</i></p>

Kronológia

Érettségi követelmények	
Kerettantervi és középszintű	Emelt szintű
<p>1945 az ENSZ létrejötte, 1947 a párizsi béke, a hidegháború kezdete, India függetlenné válása, 1948 Izrael Állam megalapítása, 1949 az NSZK és az NDK megalakulása, kommunista fordulat Kínában, 1955 a Varsói Szerződés létrehozása, 1945 szovjet megszállás, választás Magyarországon, földosztás, 1947 kékcédulás választások, 1948 MDP megalakulása, 1948–1956 a Rákosi-diktatúra, 1949 kommunista alkotmány, 1956. október 23. a forradalom kitörése, 1956. október 25. a Kossuth téri sortűz, 1956. november 4. a szovjet támadás, 1956–1989 a Kádár-rendszer, 1958 Nagy Imre és társainak kivégzése, 1968 az új gazdasági mechanizmus bevezetése,</p>	<p><i>1946 a svábok kitelepítésének kezdete, 1946 a forint bevezetése, a köztársaság kikiáltása, 1950–1953 koreai háború, 1953 Sztálin halála, 1953–55 Nagy Imre első kormánya, 1956 az SZKP XX. kongresszusa, lengyel munkásfelkelés, 1956. október 28. a forradalom győzelme, 1956 szuezi válság, 1962 kubai válság, 1955–1975 vietnámi háború, 1968 prágai tavasz, 1979 Szovjetunió bevonul Afganisztánba, 1985 monori</i></p>

Forrásközlések történelemtanításunk közelmúltjából VI.
Kaposi József – Katona András: A történelemérettségi 2024-től érvényes lexikai anyaga – a korábbiakkal összehasonlítva

	találkozó, 1989 máltai csúcstalálkozó, 1989. június 16. Nagy Imre újratemetése, 1989. augusztus páneurópai piknik, 1989. október 23. a köztársaság kikiáltása, 1990 Németország egyesítése, 1992 Csehszlovákia felbomlása,
--	--

Topográfia

Érettségi követelmények	
Kerettantervi és középszintű	Emelt szintű
Berlin, Németországi Szövetségi Köztársaság (NSZK) , Német Demokratikus Köztársaság (NDK) , Közel-Kelet, Izrael, Észak- és Dél-Korea, Vietnam, Kuba , Afganisztán, Sztálinváros (Dunaújváros), Recsk, Hortobágy, Kossuth tér és Corvin köz (Budapest), Mosonmagyaróvár, Salgótarján,	<i>Pakisztán, Ciszjordánia, Tajvan, Koszovó,</i>

7. A JELENKOR

Témák	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
7.1 Nemzetközi együttműködés, globális világ	Az Európai Unió főbb szervei és működésük	<i>Az európai integráció főbb állomásai és kérdései: mélyítés és bővítés, nemzetek Európája vagy föderatív Európa.</i>
	Demográfiai változások, a népmozgások irányai a világban és Magyarországon 1945-től napjainkig	<i>A világgazdaság átalakulása az ezredfordulón: hagyományos és új centrumok, a globális gazdaság</i>
		<i>A globalizáció kulturális hatásai az ezredfordulón</i>
		<i>Magyarország a nyugati integrációban (NATO, EU) és a közép-európai együttműködés</i>

Forrásközlések történelemtanításunk közelmúltjából VI.
Kaposi József – Katona András: A történelemérettségi 2024-től érvényes lexikai anyaga – a korábbiakkal összehasonlítva

7.2. Politikai intézmények	Az Alaptörvény, a hatalmi ágak és intézményeik, az önkormányzatok és a választási rendszer	
7.3. Nemzet	A határon túli magyarok helyzete napjainkban (demográfia, asszimiláció, autonómia, oktatás)	<i>A politikai rendszerek változásai és hatásaik a magyar kisebbségekre és a magyarországi nemzetiségekre a 20. században</i>
	A magyarországi nemzetiségek és a cigányság helyzete napjainkban (demográfia, kisebbségi jogok, oktatás)	

Fogalmak

Érettségi követelmények	
Kerettantervi és középszintű	Emelt szintű
jóléti állam, prágai tavasz, Szolidaritás, adósságspirál , Magyar Demokrata Fórum (MDF), Szabad Demokraták Szövetsége (SZDSZ), Magyar Szocialista Párt (MSZP), Fiatal Demokraták Szövetsége (Fidesz), Kereszténydemokrata Néppárt (KDNP), Nemzeti Kerekasztal, rendszerváltoztatás, visegrádi együttműködés, privatizáció , kárpótlás , jogállam , Alkotmánybíróság, sarkalatos törvények , népszavazás , modern kori migráció , multikulturalizmus , párhuzamos társadalom, népességrobbanás, iszlamizmus, terrorizmus , globalizáció , közvetett és közvetlen demokrácia, integráció , euró , Európai Unió, Európai Tanács, Európai Unió Tanácsa, Európai Parlament, Európai Bizottság, schengeni egyezmény, kitelepítés, Beneš-dekrétum, lakosságcsere , falurombolás , kettős állampolgárság , diszkrimináció ,	<i>Alapjogi Charta, a négy szabadság, lisszaboni szerződés, Európai Unió Bírósága, Európai Központi Bank, transznacionális vállalat, regionalizmus, politikai korrektség, kohéziós alap, parlamenti küszöb, alapvető jogok biztosa (ombudsman), többségi és arányos választás, Állami Számvevőszék, Kúria, köztársasági elnök, mentelmi jog, parlamenti frakció, interpelláció, ügyészség, polgármester, képviselőtestület,</i>

Személyek

Érettségi követelmények	
Kerettantervi és középszintű	Emelt szintű
Nicolae Ceaușescu, Mihail Sz. Gorbacsov , Lech Wałęsa, VI. Pál, II. János Pál, Ronald Reagan, Helmuth Kohl, Pozsgay Imre , Németh Miklós, Horn Gyula , Antall József , Göncz Árpád , Orbán Viktor , Gyurcsány Ferenc,	<i>Robert Schuman, Sütő András</i>

Forrásközlések történelemtanításunk közelmúltjából VI.
**Kaposi József – Katona András: A történelemérettségi 2024-től érvényes lexikai anyaga –
a korábbiakkal összehasonlítva**

Kronológia

Érettségi követelmények	
Kerettantervi és középszintű	<i>Emelt szintű</i>
1975 a helsinki értekezlet, 1989 a berlini fal lebontása, rendszerváltoztatás Közép-Európában, 1991 a Szovjetunió felbomlása, 1991–95 a délszláv háború, 1987 a lakiteleki találkozó, 1989–1990 a rendszerváltoztatás, 1990 az első szabad választások, 1991 a szovjet csapatok kivonulása Magyarországról, 1957 a római szerződés, 1992 a maastrichti szerződés, 1999 Magyarország belép a NATO-ba, 2004 Magyarország belép az Európai Unióba, 2012 az Alaptörvény bevezetése, 1944–1945 magyarellenes atrocitások, 1990 fekete március,	<i>1991 visegrádi megállapodás, 2010 törvény a nemzeti összetartozásról,</i>

Topográfia

Érettségi követelmények	
Kerettantervi és középszintű	<i>Emelt szintű</i>
Szlovákia, Ukrajna, Brüsszel, Csúrogy, Jarek, Duna-delta, Marosvásárhely, Székelyföld,	<i>Strasbourg, Hongkong, Brazília, Dél-Afrika,</i>